

Srbija je u ogromnom zaostatku za svetom u zaštiti životne sredine i prirodnih resursa, kao i u načinu proizvodnje električne energije, energetske efikasnosti i korišćenju obnovljivih izvora energije, a morala bi da teži održivom ekonomskom razvoju, što znači ne samo brigu za što više stope rasta, već istovremeno i za zaštitu životne okoline i prirodnih resursa, rekao je stručnjak za inženjersku ekonomiju i održivi razvoj Petar Đukić.

On je za Betu rekao da je procenat umrlih i obolelih lica u Srbiji od posledica zagađenja životne sredine, posebno nezdravog vazduha, i do 50 odsto viši nego u svetu.

“Zagađen vazduh znači kontaminirano tlo, nezdravu hranu, neprečišćenu vodu, akumulaciju nezbrinutog otpada, pa se može reći da je ekološki problem u Srbiji dramatičan”, rekao je Đukić.

Dodao je da na takvo stanje zagađenja okoline utiče više faktora, a prvi je nedostatak finansijskih sredstava za ulaganja u zaštitu, zatim prilično slabe i neodgovorne institucije, aktuelna struktura političke vlasti, kao i nedostatak odgovarajuće ekološke kulture.

“Ekološka svest velikog dela građana se brzo menja na bolje, kao što sada u Srbiji, ali po pravilu kada ‘dogori do nokata’”, rekao je Đukić.

Elementarna pretpostavka održivog sistema za očuvanje životne sredine je, prema njegovim rečima, poštovanje zakona i odgovarajućih sprovodljivih strategija, namensko trošenje “zelenih” sredstava i viši nivo ekološke svesti i odgovornosti.

U Londonu i Njujorku su, kako je rekao, između dva svetska rata preko radija preporučivali građanima da u danima najvećeg zagađenja vazduha ne izlaze napolje i da se čuvaju “smoga ubice”, jer su se industrijski pogoni nalazili u centru gradova, pa je vazduh bio zatrovan, a gradske reke poput Temze potpuno zagađene i bez života u njima, a danas je industrija takvih centara van gradova, sa daleko kvalitetnijom tehnologijom i zaštitnim uređajima, pa se u Temzi može pecati riba.

“U delu Dunava kroz Srbiju se izliva skoro sva kanalizacija Novog Sada i Beograda, ali živi svet u njemu nije zamro, samo zbog toga što je to ogromna reka i što njome protiče četiri miliona kubnih metara vode u sekundi”, rekao je Đukić.

U Srbiji je, prema njegovim rečima, danas mnogo starih automobila koji nemaju čak ni katalizator i izbacuju opasne sumporne i azotne okside i olovo, a u svetu se iz upotrebe izbacuju vozila sa dizel motorima, pa čak i motora sa unutrašnjim sagorevanjem.

Opasni gasovi se emituju u atmosferu, prema njegovim rečima i sagorevanjem fosilnih goriva u velikim, pa i individualnim ložištima i korišćenjem lignita u termoelektranama koje spadaju među najprljavije u Evropi, kako zbog lošeg goriva, tako i zbog nedostatka savremenih tehnologija za njegovo prečišćavanje.

“Skoro je je saopšteno da termo-postrojenja Elektroprivrede Srbije (EPS) predstavljaju

polovinu najvećih zagađivača u Evropi, što može da navede na pogrešan zaključak da Srbija doprinosi zagađenju Evrope sa 50 odsto što ni izdaleka nije tačno. Emisija ugljen-dioksida u Srbiji po stanovniku najviša je u našem regionu posle Bosne i Hercegovine (BiH), ali daleko zaostaje za emisijom po prosečnom stanovniku EU”, rekao je Đukić.

Dodao je da “ipak, industrijska postrojenja u Srbiji, naročito termoelektrana “Kostolac”, “Kolubara”, pa i “Nikola Tesla”, prema koncentraciji različitih zagađujućih materija zaista spadaju među deset pojedinačno najvećih zagađivača u Evropi”.

Istakao je da ako bi se uračunali svi društveni (ekološki i odloženi) troškovi, proizvodnja električne energije “bila bi daleko skuplja, kao što bi morala bar za 30 odsto da bude viša i za domaćinstva”.

“To je težak poduhvat, koji bi tek u srednjem i dugom roku doneo mnoge uštede i daleko višu energetska efikasnost. Mere racionalizacije i efikasnijeg korišćenja toplote donele bi ogromne uštede toplotne energije, uključujući i ekološki čistije gradove”, rekao je Đukić.

U Srbiji se, kako je rekao, koristi i jeftina uralaska nafta koja je puna sumpornih i azotnih jedinjenja, a država ne uspeva da kontroliše ni emisiju tih gasova u velikim industrijskim pogonima, pa je, na primer u RTB “Boru” novi investitor intenzivirao proizvodnju preradom opasnih sumpornih jedinjenja u novoizgrađenoj topionici koja nema odgovarajući kapacitet. Istakao je da je u Srbiji pepelom iz termoelektrana prekriveno 1,8 hiljada hektara obradivog zemljišta jer se godišnje proizvede po šest-sedam miliona tona, a pod površinskim kopovima je čak oko 11 hiljada hektara potencijalno plodnog poljoprivrednog tla.

Rekultivacija tla radi njegove ekološki podobne i produktivne upotrebe, ne radi se, prema njegovim rečima, uredno i u celini, tako da iza devastiranih područja ostaju ogromne i nenadoknadle ekonomske-ekološke štete.

Problem je, kako je rekao i što se naknade za eksploataciju prirodnih resursa ne naplaćuju ili se naplaćuju, ali u neadekvatnoj vrednosti i sada nema načina da se oni alimentiraju po principu “zagađivač plaća” bez čega nema održivog razvoja.

“Kompanije koje crpe prirodne sirovine kao uglj trebalo bi da plate namenski u ‘zeleni fond’ tri odsto od vrednosti iskopanog uglja ili sedam odsto od vrednosti izvučene nafte ili gasa, ali Naftna industrija Srbije (NIS), koja je u većinskom vlasništvu ruskog Gasproma plaća jedan odsto”, rekao je Đukić.

Ta sredstva bi, zajedno sa svim troškovima zagađenja i drugim ekološkim izdacima, prema njegovim rečima, trebalo da služe za sanaciju zagađenja, kao i posledice eksploatacije prirodnih resursa i trebalo bi da dostignu do četiri-pet odsto bruto domaćeg proizvoda (BDP), što znači u Srbiji blizu dve milijarde evra, a nisu ni približno tolika jer je data mogućnost da kompanije same obračunavaju i po sopstvenoj evidenciji i volji uplaćuju

naknade.

“Sve je to doprinelo lošem kvalitetu sredine u kojoj živimo, a račun za naplatu je već davno stigao, samo to nije bilo očigledno kao sada”, rekao je Đukić i dodao da je srećna okolnost da je ekološka svest danas uznapredovala, najviše zbog globalne razmene informacija i ekološke kulture u svetu”, rekao je Đukić.

Izvor: naslovi.net